

Березовська Н.А.

студентка,

Науковий керівник: Дорош Н.І.

професор, доктор економічних наук,

Інститут післядипломної освіти

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ В НАПРЯМКУ АКТИВІЗАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНИХ КОШТІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Сучасний стан державних фінансів, а також поглиблення соціально-економічної кризи змушують державу скорочувати видатки та шукати шляхи оптимального використання доходів. Необхідність економити на усьому заради виходу із кризи призвели до того, що фінансування бюджетних закладів значно скорочується. В результаті цього виникає гостра необхідність у грошових коштах для забезпечення нормального функціонування цих установ унаслідок їх недофінансування та браку коштів для здійснення основної діяльності. Такий розвиток подій змушує організації бюджетної сфери ефективно використовувати бюджетні асигнування та шукати додаткові джерела припливу коштів. Таким додатковим джерелом надходження є грошові кошти спеціального фонду, що формуються в результаті виконання робіт та надання платних послуг бюджетною установою, отримання грантів, дарунків, благодійних внесків, а також інших надходжень.

Бюджетна система України відіграє важливу роль в економіці держави і значно впливає на її внутрішній та зовнішній баланс, стан розвитку економічних процесів і стан сучасного забезпечення громадян.

Основним нормативним документом, який регулює діяльність бюджетних установ, є Бюджетний Кодекс України. Він визначає основи бюджетної системи України, її структуру, принципи, правові засади функціонування, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Відповідно до п. 6 ст. 2 Бюджетного кодексу бюджетною установою є орган, установа чи організація, визначена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади або органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за кошти відповідного державного бюджету чи місцевих бюджетів.

Фінансово-господарська діяльність бюджетних установ як суб'єктів господарювання характеризується низкою особливостей, які впливають на побудову бухгалтерського обліку та звітності. Так, вони не розглядають отримання прибутку і його розподіл між учасниками в якості основної мети своєї діяльності, оскільки їх створення направлене на вирішення суспільно значимих задач (в тому числі соціальних, управлінських, освітніх, наукових, культурних та ін.). Бухгалтерський облік в бюджетних установах забезпечує

відображення всіх операцій, пов'язаних з виконанням кошторису видатків бюджету, кошторисів спеціальних коштів та узагальнення даних обліку і звітності, що необхідно для оперативного управління, аналізу, контролю за цільовим використанням коштів на підставі кошторису, виявлення позапланових і незаконних витрат. Бюджетні установи покривають свої витрати за рахунок видатків державного або місцевого бюджету, тому що не мають власних оборотних коштів. Бюджетні видатки впливають на соціальні та економічні процеси, що відбуваються в державі. Згідно з Бюджетним кодексом України видатками бюджету називають кошти, спрямовані на здійснення програм і заходів, які були передбачені відповідним бюджетом.

Система господарювання в ринкових умовах, становлення якої відбувається в Україні, об'єктивно передбачає необхідність пошуку і формування варіантів ведення обліку в бюджетних установах, що відповідали б новим соціально-економічним відносинам і процесу реформування бухгалтерського обліку.

Безпосередня участь бюджетних установ у процесі виконання бюджетів зумовлює посилену увагу до їх фінансово-господарської діяльності загалом та ведення бухгалтерського обліку зокрема. Бухгалтерський облік стає невід'ємною стадією процесу виконання бюджету. Доходи, видатки та витрати бюджетних установ є самостійними об'єктами обліку, проте в системі бухгалтерського обліку бюджетних установ розглядаються у взаємозв'язку. Існуюча система бухгалтерського обліку не відповідає повною мірою сучасній господарській практиці державних становлення якої відбувається в Україні, об'єктивно передбачає необхідність пошуку і формування варіантів ведення обліку в бюджетних установах, що відповідали б новим соціально-економічним відносинам і процесу реформування бухгалтерського обліку. Отже, дослідження обліково-аналітичних аспектів таких облікових об'єктів на сьогодні є вкрай актуальним.

Грошові кошти, що надходять до спеціального фонду, виконують доповнюючу функцію щодо асигнувань з державного бюджету та забезпечують виконання тих завдань і пріоритетів діяльності вищих навчальних закладів, які недостатньо фінансуються за рахунок коштів загального фонду. Усі кошти спеціального фонду розподіляються за повною економічною класифікацією на здійснення видатків спеціального призначення, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних з виконанням установою основних її функцій. Використання коштів спеціального фонду підлягає ретельному контролю, а тому виникає проблема в ефективному відображенні в обліку формування та використання спеціального фонду.

Для вдосконалення обліку надходжень установи доцільно вести облік активів у розрізі джерел фінансування. Так, при оприбуткуванні активу на складі запис про надходження необхідно зробити в тій книзі складського обліку, яка відповідає джерелу надходження.

У системі фінансування бюджетних установ України спеціальний фонд посідає значне місце. Він містить обсяг надходжень зі спеціального фонду бюджету та їх розподіл за повною економічною класифікацією на здійснення

видатків спеціального призначення, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних із виконанням установою основних функцій.

Надходження спеціального фонду можуть бути у вигляді гуманітарної допомоги. Впровадження персональної відповідальності працівників за своєчасність і повноту її оприбуткування можна використати як спосіб контролю за надходженнями установи.

Використання коштів спеціального фонду здійснюється в межах сум, що фактично надійшли до нього на відповідну мету. На кінець бюджетного періоду Державна казначейська служба України зберігає залишки на рахунках спеціального фонду для покриття відповідних витрат у наступному бюджетному періоді з урахуванням їх цільового призначення. У разі відсутності відповідних бюджетних призначень на наступний бюджетний період залишки коштів спеціального фонду перераховують до загального фонду бюджету.

Чинне бюджетне законодавство не дозволяє створення окремих позабюджетних фондів органами державної влади, державного управління місцевого самоврядування та бюджетними установами. Забороняється також відкриття позабюджетних рахунків для розміщення бюджетних коштів (включаючи власні надходження бюджетних установ) органами державної влади, органами місцевого самоврядування та іншими бюджетними установами, крім випадків розміщення закордонними дипломатичними установами України бюджетних коштів на поточних рахунках іноземних банків та розміщення вищими професійно-технічними навчальними закладами на депозитах тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг, якщо законодавство надає відповідне право.

У цілому в Україні спостерігається позитивна динаміка обсягів спеціального фонду бюджетних установ. Однак ця динаміка по-різному проявляється в установах загальнодержавного та місцевого значення

За своєю специфікою формування та використання спеціального фонду найбільш підходить для установ освіти, тому що є альтернативою різноманітних видів благодійних фондів батьків учнів, які виконують функцію саме спеціального фонду, але які неможливо проконтролювати так як виконується контроль фондів бюджетної установи. Це призводить до різних зловживань та сприяє розвитку корупції.

В сфері соціального захисту населення формування спеціального фонду не може здійснюватись за рахунок надання платних послуг тому що є не прийнятним в даній сфері, бо здебільшого управління соціального захисту населення опікується малозабезпеченими верствами населення. Тому основним джерелом надходження коштів до спеціального фонду є цільове фінансування з спеціального фонду місцевого бюджету. Так наприклад в 2015 році стало можливо провадити заправку картриджів та кондиціонерів, купувати комп'ютерну техніку за рахунок коштів спеціального фонду. Також необхідним є використання послуг мобільного зв'язку для спілкування із громадянами з метою інформування про адресні програми уряду про матеріальні допомоги та оформлення субсидій в сфері житлово-комунальних послуг. Доцільним буде встановлення обладнання для організації електронної

черги що значно підвищить рівень обслуговування громадян в установах підпорядкованих міністерству соціальної політики.

Формування і використання спеціальних фондів з метою підвищення якості виконання основних функцій бюджетних установ підвищить рівень стандартів в цілому в Україні. Значно пожвавить вирішення багаторічних проблем, що виникли у бюджетних установах саме в зв'язку із недостатнім фінансуванням.

Однак станом на сьогодні при формуванні спеціального фонду мають місце невирішені проблеми, які негативно відображаються на виконанні функцій усіма суб'єктами бюджетних відносин. Так, держава обмежила можливості керівників бюджетних закладів стосовно диверсифікації джерел власних надходжень та їхнього використання, процес формування на управління цими надходженнями занадто централізований, не використовуються повною мірою можливості збільшення обсягів спеціального фонду, недосконаліми є законодавче та нормативне забезпечення управління цим фондом.

Основними перепонами на шляху ефективного функціонування і діяльності бюджетних установ також є постатейне кошторисне фінансування, яке не створює стимулів до пошуку шляхів оптимального використання наявних ресурсів; кошти виділяються на їх утримання, а не на покриття витрат відповідно до обсягів виконаних послуг; розподіл коштів здійснюється відповідно до застарілих підходів; брак фінансування не дозволяє здійснювати своєчасне оновлення морально і фізично застарілих основних засобів; система фінансового і статистичного обліку та звітності не дозволяє одержати інформацію, необхідну для ефективного планування і розподілу ресурсів.

Опрацювання викладеного матеріалу дає змогу зробити висновок: створення спеціального фонду державного бюджету дало можливість вивести з «тіні» численні позабюджетні фонди та власні надходження (спеціальні кошти) бюджетних установ. Крім того, створення дієвого механізму інформаційного забезпечення щодо коштів спеціального фонду передбачає удосконалення підсистеми бухгалтерського обліку доходів та видатків спеціального фонду, особливістю якого буде визначення належного рівня обґрунтування доходів і видатків. Зокрема, необхідне вдосконалення законодавчої бази як однієї з гарантій успішної роботи бюджетної установи; розробка помісячної розбивки у бюджетному розписі доходів спеціального фонду державного бюджету, що зменшить прорахунки у плануванні видатків спеціального фонду бюджетних установ; удосконалення механізму руху коштів у процесі виділення запланованих бюджетних асигнувань; удосконалення механізму управління «Спеціального фонду» бюджетних установ.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний Кодекс України від 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. Режим доступу: www.zakon4.rada.gov.ua
2. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 № 34, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс].

3. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.03.1993 № 2939-ХІІ, зі змінами та доповненнями Електронний ресурс].

4. Волковська Я. В. Удосконалення організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах як засіб підвищення ефективності використання бюджетних коштів / Я. В. Волковська // Управління розвитком. – № 18. – 2012. – С. 125-127.

5. Дорош Н. І. Аудит: теорія і практика: Монографія / Н. І. Дорош – К.: Знання, 2006.

6. Дрозд І. К., Чечуліна О. О. Бухгалтерський облік та внутрішній аудит за міжнародними стандартами: навчальний посібник // Київ: УАЗБА, 2009, – 312 с.

7. Куліш О. М. Облік доходів і видатків спеціального фонду бюджетних установ / О. М. Куліш // Управління розвитком. – 2012. – № 3. – С. 113–115.

Грицишен Д.О.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і аудиту,

Житомирський державний технологічний університет

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Актуалізація, дослідження сутності саме зазначеного поняття та категорій обумовлена відсутністю єдиного підходу та специфікою об'єкту дослідження. Питання категоріально-понятійного апарату досліджувалися багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими, які присвятили свої праці проблемам сталого розвитку економічних систем, економіко-екологічній безпеці підприємств та ризикам й загрозам, які визначають її стан.

«Сьогодні часто контекст вживання поняття «сталий розвиток» – це розгляд проблем так званого переходу до нового типу цивілізації, що пов'язано з виявленням об'єктивних кордонів історичного процесу. В даному випадку під сталим розвитком розуміється як раз той відтворювальний баланс, який існував тисячі років у взаємовідносинах суспільства і природи. При чому цей баланс зберігається при поступальному русі суспільства і нарощуванні його економічної потужності» [1, с. 416]. Теорія сталого розвитку займає вагомe місце трансформаційних процесах суспільно-економічних відносин, які направлені на досягнення балансу в контексті «людина-економічний агент – природа (навколишнє середовище)».

Сутність сталого розвитку на сьогодні є різноманітністю, що підтверджується різними підходами в науковій та довідковій літературі. Відповідно представлених категорій сталий розвиток розрізняють в наступних межах: сталий розвиток галузі, сталий розвиток економічної системи, сталий розвиток регіону, сталий розвиток території, сталий розвиток суспільства, сталий розвиток підприємства та сталий розвиток об'єкту.

Дані поняття характеризують різні системи розвитку суспільства не завжди визначається роль та значення економічної системи, проте всі без винятку направлені на гармонізацію економічної, соціальної та екологічної систем суспільного розвитку. Зазначенні підходи хоча й відносяться до різних рівнів суспільного розвитку, але за своєю суттю є взаємопов'язаними, адже в